

K R O N I E K.

LITTERATUUR-ONDERWIJS.

Het is een vreugde, het te constateeren: de beweging naar grondige herziening en verbetering van ons totaal verouderd middelbaar en gymasiaal onderwijs neemt hand over hand toe. Verzet komt nu eens van den kant der leeraars en professoren, dan weer van de arme slachtoffers zelven, hunne ouders en allerlei andere belangstellenden in onderwijs en opvoeding, en in 't geval dat ik heden bespreken wil: van de kunstenaars. Alle deze protestanten zien in, dat het zóó niet langer gaat, dat van de z.g. „algemeene ontwikkeling”, die volgens de idealen van 1850 tot '80 onze kinderen op de Burgerscholen en Gymnasia op zouden doen, niet veel anders terecht gekomen is dan wat hap-en-snap-kennis van tallooze vakken en een groot gebrek aan levenslust, aan gevoel van roeping, aan liefde in één woord! Nog pas schreef mij een jong schrijfster, die, blijkens haar terecht geprezen werk, de wereld diep en met innigheid beschouwt, dat de meeste jonge menschen haar tegenwoordig dom en somber voorkomen. Men zal tegenwerpen, dat hiervoor lang niet alleen ons onderwijs verantwoordelijk gesteld kan worden. Volkomen juist, maar toch wèl voor een zeer groot deel; niemand zal toch willen beweren dat de school niet iets bijzonder groots en invloedrijks in een jong leven beteekent. En de H. B. S., het Gymnasium, ze zijn, met de Universiteiten, de scholen van onzen belangrijkste leeftijd!

M.i. is de oorzaak van het fiasco voornamelijk gelegen in het verkeerde uitgangspunt. De liberale maatschappij der schoolwetten heeft alleen aan den strijd om het bestaan gedacht, dien ze eenzijdig opgevat (alleen van den materieelen kant) en zich daarenboven nog vergist door haar kinderen voor ál te veel bestaansmogelijkheden „geschikt” te willen

maken. „Geschikt” is het woord van dien tijd; menschen werden als machinerieën beschouwd, nog liever als de vele, vele radertjes van ééne enorme machinerie. Er is wel veel moois omheen gepraat, maar het kwam er toch maar op aan, dat ieder zoo spoedig mogelijk een „nuttig lid der maatschappij” zou worden, d.w.z. zijn functie van radertje vervullen en geen ander „tot last zijn” (lees: geld kosten!) Men betoogde (en zeer zeker niet zonder recht) dat ieder in zijn vak en op zijn plaats zich nuttig, ja verdienstelijk kan voelen. Aan 's menschen eigenlijk geluk dacht men overigens zeer weinig. De godsdienstigen misschien nog het meest, doch ook hún onderwijs ging mee in de banen der z.g. nuttigheid, werd een dikwijls geheel verkeerde, en altijd verschrikkelijk veel tijd en moeite kostende, africhting voor „vakken” — hokjes, afdelingen, kooitjes voor radertjes. Dat de methode niet alleen barbaarsch was, maar bovendien ondoelmatig, zag ieder wel in zijn eigen vak, maar ieder scheen dat als een uitzondering te beschouwen en te denken dat het elders beter is. Vraag een advocaat of een ingenieur, een koopman of een ambtenaar, wat hun ondervinding is met de pas afgestudeerde jongelui, ge zult overal hetzelfde hooren: dat de praktijk hun nog ongeveer alles leeren moet. En intusschen: hoeveel hebben zij áfgeleerd! Hoeveel in hen is verschrompeld en verknoeid, om nooit meer op te bloeien, hoeveel menscheijks schijnen zij vergeten te hebben nog vóór zij het inderdaad konden leeren kennen!

Ook op het inzicht in deze zaken schijnt de oorlog invloed te hebben. Men is wel op verschrikkelijke wijze wakker geschud! Mijn kunstbroeder Carel Scharten schreef onlangs in den Gids: „Eén ding heeft deze oorlog ons boven alle andere geleerd. En dat ééne is: niet dat de geheime diplo-